

**Maahanmuuttajaäitien kokemukset kaksikulttuurisesta
perhe-elämästä – sosiaalinen verkosto ja perheiden
palvelut äitien tukena**

Salla Hynynen

Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma

Kevätlukukausi 2017

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Hynynen, Salla. 2017. Maahanmuuttajaäitien kokemukset kaksikulttuurisesta perhe-elämästä - sosiaalinen verkosto ja perheiden palvelut äitien tukena. Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 45 sivua.

Tämä kandidaatintutkielma käsittelee maahanmuuttajaäitien kokemuksia kaksikulttuurisesta perhe-elämästä. Lisäksi se tarkastelee perheiden tueksi tarkoitettujen palveluiden, erityisesti päiväkodin ja Mannerheimin lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajaäidille-toiminnan merkitystä maahanmuuttajaäideille. Tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esiin maahanmuuttajaäitien kaksikulttuurista perhe-elämää ja vanhemmuutta sekä siihen saatavilla olevaa tukea maahanmuuttajaäitien omien kokemusten näkökulmasta. Tutkimus on toteutettu haastattelemalla neljää kaksikulttuuriseen perheeseen kuuluvaa maahanmuuttajaäitiä ja sen aineisto on analysoitu aineistolähtöisesti temaattisen analyysin avulla.

Tutkimuksen tulokset jakautuvat kahden teeman alle: kaksikulttuurinen perhe-elämä ja vanhemmuus sekä sosiaalisen verkoston ja perheille tukea tarjoavien palveluiden merkitys maahanmuuttajaäitien elämässä. Tulokset osoittavat, että maahanmuuttajaäitien kaksikulttuuriseen perhe-elämään kuuluu sekä haasteita että voimavaroja. Sosiaalisen verkoston ja erilaisten palveluiden tarjoaman tuen merkitys heidän elämässään on tutkimuksen mukaan suuri. Erityisesti Mannerheimin lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajaäidille-toiminta vaikuttaa hyvältä maahanmuuttajaäitien tukemisen mallilta niin suomen kielen oppimisen kuin äitiyden vertaistuenkin kannalta. Jatkossa olisikin tärkeää selvittää laajemmin maahanmuuttajaäitien kokemuksia perheiden tukena olevista palveluista sekä esimerkiksi monikulttuuristen perheiden ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä.

Asiasanat: maahanmuutto, maahanmuuttajaäidit, kaksikulttuurinen perhe, Ystäväksi maahanmuuttajaäidille-toiminta, päiväkotitoiminta

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	MAAHANMUUTTO	7
	2.1 Maahanmuutto sukupuolittuneena ilmiönä.....	7
	2.2 Maahanmuuttajaäitien haasteet.....	8
	2.3 Kotoutuminen kaksisuuntaisena sopeutumisprosessina.....	10
3	KAKSIKULTTUURISET PERHEET	12
	3.1 Kaksikulttuuriset parisuhteet ja avioliitot.....	13
	3.2 Kaksikulttuurinen perhe-elämä ja vanhemmuus	14
4	MONIKULTTUURISIA PERHEITÄ TUKEVAT PALVELUT	15
	4.1 Varhaiskasvatus monikulttuuristen perheiden palveluna	16
	4.2 Mannerheimin lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajaäidille- toiminta.....	17
5	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	19
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	20
	6.1 Tutkimuskohde ja lähestymistapa.....	20
	6.2 Tutkimukseen osallistujat.....	20
	6.3 Aineiston keruu.....	21
	6.4 Aineiston analyysi	23
	6.5 Eettiset ratkaisut.....	24
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	25
	7.1 Kaksikulttuurinen perhe-elämä ja vanhemmuus	26
	7.1.1 Perhe-elämän alku Suomessa	26
	7.1.2 Ratkaisut perhe-elämän ongelmiin.....	27
	7.1.3 Maahanmuuttajaäitien kokemukset perhe-elämästään Suomessa nyt ja tulevaisuudessa	28
	7.1.4 Vanhemmuus ja lasten kasvatus.....	30
	7.2 Sosiaalisen verkoston ja perheille tukea tarjoavien palvelujen merkitys maahanmuuttajaäitien elämässä.....	31

7.2.1	Koti-ikävä	32
7.2.2	Sosiaalinen verkosto Suomessa	32
7.2.3	Mannerheimin lastensuojeluliiton ystävä.....	33
7.2.4	Päiväkoti ja muut perheiden palvelut.....	34
7	POHDINTA.....	36
7.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	36
7.2	Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet	39
	LÄHTEET	41

1 JOHDANTO

Maahanmuuton seurauksena monet yhteiskunnat ovat kulttuurisesti yhä moninaisempia (Berry 1997, 8). Maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt 1990- ja 2000-lukujen aikana (Martikainen, Saari & Korkiasaari 2015, 38), minkä seurauksena myös Suomi muuttuu kulttuurisesti moninaisemmaksi. Tämä kulttuurisen moninaisuuden lisääntyminen näkyy kaikilla yhteiskunnan tasoilla, myös perheissä. Kaksikulttuuristen perheiden määrä, joissa toinen puolisoista on syntynyt Suomessa ja toinen ulkomailla, lisääntyykin tasaisesti (Lainiala & Säävälä 2012, 15). Tämä tutkimus tarkastelee suomalaisen yhteiskunnan kulttuurisen moninaisuuden ilmiötä kaksikulttuurisessa perheessä elävien maahanmuuttajaäitien kokemusten näkökulmasta.

Maahanmuuttoa ja perhettä on viimeaikoina tutkittu erityisesti sukupolven, elämänkaaren ja sukupuolen käsitteiden kautta (Kofman 2004; King ym. 2006; Mahler & Pessar 2006; Säävälä 2015, 102 mukaan). Anglén (2014) väitöstutkimuksessa selvitettiin kestävien monikulttuuristen avioliittojen vahvuuksia ja haasteita suomalaisen puolison näkökulmasta. Tällä tutkimuksella täydennetään aiempaa tutkimusta tuomalla esiin kaksikulttuuristen perheiden maahanmuuttajapuolison näkökulma. Koska hyvää vanhemmuutta on tutkittu ja määritelty pääosin länsimaisten keskiluokkaisten äitien näkökulmasta (Kuittinen & Isosävi 2013, 79), on mielestäni tärkeää tuoda esiin myös tästä normista poikkeavien äitien kokemuksia Suomessa (ks. Liamputtong 2006).

Tutkimuksen aihe on itselleni sekä ammatillisesti että henkilökohtaisesti tärkeä. Omassa lähipiirissäni on maahanmuuttajia ja kaksikulttuurisia perheitä, joten olen pohtinut paljon monikulttuurisiin perheisiin liittyviä teemoja. Olen myös kohdannut maahanmuuttajavanhempia ja heidän lapsiaan töissä ja harjoitteluissa päiväkodissa ollessani. Nämä kohtaamiset ovat herättäneet kiinnostukseni maahanmuuton ja monikulttuurisuuden ilmiöitä kohtaan myös ammatillisesti. Pohdin mahdollisuksiani tukea monikulttuurisia lapsia ja perheitä työssäni lastentarhanopettajana, mutta tietoa aiheesta tuntuu edelleen

olevan melko vähän saatavilla. Vaikka kandidaatintutkielmani ei suoraan käsittelekään monikulttuurisuutta päiväkodissa, on sillä silti annettavaa varhaiskasvatukselle. Tarvitsemme laadukkaan monikulttuurisen varhaiskasvatuksen taustalle lisää ymmärrystä maahanmuuttajien kokemuksista ja erilaisista monikulttuurisista perheistä. Tämä tutkimus lisää tietoa erityisesti maahanmuuttajaäitien kaksikulttuurisista perheistä ja tarjoaa siten uusia näkökulmia esimerkiksi kasvatusyhteistyön toteuttamiseen (ks. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016).

Toivon, että tämän tutkimuksen myötä ymmärrys maahanmuuttajaäitien kokemuksista elämästä kaksikulttuurisessa perheessä lisääntyy. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa päiväkodin sekä Ystäväksi maahanmuuttajaäidille- toiminnan mahdollisuuksista tukea kaksikulttuuristen perheiden maahanmuuttajaäitejä ja heidän perheitään. Kun ymmärretään maahanmuuttajaäitien kokemuksia, pystytään heidän perheitään ja lapsiaan tukemaan paremmin myös varhaiskasvatuksessa. Tarkoituksena ei ole korostaa maahanmuuttajaäitien lähtökulttuurien eroja ja niiden merkitystä perheessä, vaan pyrkiä luomaan käsitystä niistä kokemuksista, joita maahanmuuttajataustaisilla äideillä kaksikulttuurisissa perheissä voi olla, ja mitä nämä kokemukset heille itselleen merkitsevät. Kuten Alitolppa-Niitamo ja Säävälä (2013, 6) sen myös totesivat, ei olennaista maahanmuuttajien kohtaamisessa ammatillisesti ole tuntea eri kulttuureiden erityispiirteitä, vaan tärkeämpää on tietää enemmän maahanmuuton ja kotoutumisen prosesseista ja kehittää omia vuorovaikutustaitojaan. Tähän tiedon ja osaamisen tarpeeseen myös tämä tutkimus pyrkii omalta osaltaan vastaamaan.

2 MAAHANMUUTTO

Maahanmuutto on osa aina ihmiskunnan historiassa ilmenneitä muuttoliikkeitä (Martikainen, Saari & Korkiasaari 2015, 23). Maahanmuutto Suomeen alkoi lisääntyä 2000-luvulla EU:n ja vapaan liikkuvuuden myötä (Tilastokeskus 2017a). Lisääntynyt maahanmuutto Suomeen on kuitenkin melko uusi ilmiö. Perinteisesti muuttoliike on suuntautunut Suomesta ulkomaille: esimerkiksi 1800-luvulla Pohjois-Amerikkaan ja 1900-luvulla Ruotsiin. Suomeen muuttaneet ovatkin aiemmin historiassa olleet pääasiassa paluumuuttajia. (Martikainen ym. 2015, 26.) Maahanmuutolla on nykyään tärkeä merkitys esimerkiksi väestönkasvun kannalta: Suomessa voi Tilastokeskuksen väestöennusteen perusteella arvioida vuonna 2050 olevan noin miljoona maahanmuuttajataustaista henkilöä (Söderling 2013, 20).

Tässä tutkimuksessa maahanmuuttaja määritellään Martikaisen ja kumppaneiden (2015, 41) tavoin henkilöksi, jonka synnyinmaa on muu kuin Suomi. Lisäksi määrittely tarkentuu niin, että se koskee vain ulkomaalaistaustaisia maahanmuuttajia, koska Suomeen suuntautuvasta maahanmuutosta suuri osa on ollut myös paluumuuttoa (ks. Martikainen ym. 2015, 41). Tässä luvussa tutkimuksen teemaa pohditaan maahanmuuton näkökulmasta. Ensimmäinen alaluku keskittyy tarkastelemaan maahanmuuttoa sukupuolinäkökulmasta. Toisessa alaluvussa tarkennetaan huomio erityisesti maahanmuuttajaaiteihin. Kolmannessa alaluvussa kerrotaan maahanmuutosta kaksisuuntaisena sopeutumisprosessina.

2.1 Maahanmuutto sukupuolittuneena ilmiönä

Maahanmuutto ja siihen liittyvät ilmiöt ovat kansainvälisten tutkimusten perusteella sukupuolittuneita (Martikainen & Tiilinkainen 2007, 15). Esimerkiksi maahanmuuttajien sukupuolijakauma Suomessa vaihtelee taustamaasta riippuen: brittiläistaustaisista 81 prosenttia oli vuoden 2015

lopussa miehiä ja Thaimaalaistaustaisista 85 prosenttia naisia (Tilastokeskus 2017b). Onkin tärkeää tarkastella maahanmuuttoa erikseen miesten ja naisten näkökulmasta. Tämä tutkimus käsittelee maahanmuuttajaäitejä ja heidän kokemuksiaan, joten tässä alaluvussa tarkastellaan maahanmuuton ilmiötä nimenomaan naisten näkökulmasta.

Erään vuonna 2014 toteutetun haastattelututkimuksen mukaan noin puolet tutkimukseen osallistuneista ulkomaalaistaustaisista henkilöistä kertoi syyksi Suomeen muutolleen perheeseen liittyvät syyt. Säävälän (2015, 101) mukaan perhe- ja avioliittomuutto ovat tavallisimpia luvanvaraisen maahanmuuton muotoja sekä Euroopassa että Pohjois-Amerikassa (Coleman 2004; OECD 2010a). Naisista kahdella kolmasosalla maahanmuuton taustalla ovatkin perhesyyt. Sen sijaan miehillä opiskelu, työ, pakolaisuus tai turvapaikan hakeminen ovat maahanmuuton syynä naisia useammin. (Sutela & Larja 2015.)

Eurooppalaisen maahanmuuttajanaisia tutkineen FEMAGE-hankkeen mukaan naisille on tyypillistä nähdä itsensä perheroolinsa kautta. Maahanmuutto ja perhesiteet ovatkin usein naisilla dynaamisessa suhteessa keskenään. Perhesuhteet voivat esimerkiksi muuton myötä muuttua, mutta perhesuhteet voivat olla myös muuton liikkeelle laittava syy. Vastaanottavan maan perhepolitiikalla on suuri merkitys siihen, miten naisten tilanne maahanmuuttajina ja suhteessa perheeseen kehittyy. (Säävälä 2009, 23.) Suomessa maahanmuuttajanaisten tilanne on parempi kuin monissa muissa Euroopan maissa: perhe-elämän haasteita helpottaa esimerkiksi päivähoido, joka mahdollistaa työn ja perheen yhdistämisen. Naisten työssäkäynnin arvostaminen ja siihen kannustaminen parantaa myös maahanmuuttajanaisten asemaa. (Säävälä 2009, 23, 26).

2.2 Maahanmuuttajaäitien haasteet

Äitiyttä on tutkittu paljon, mutta tutkimusta on tehty lähinnä länsimaisen kulttuurin äitiyden näkökulmasta (Liamputtong 2006; Kuittinen & Isosävi

2013). Äidiksi tuleminen on kuitenkin aina suuri muutos naisen elämässä (mm. Liamputtong & Naksook 2003; McMahon 1995; Sévon 2009). Maahanmuuttajaäideillä äitiyteen liittyvä muutos voi olla vielä tavallistakin suurempi, kun äidiksi tuloon ja äitiyteen yhdistyy muutto toiseen maahan (ks. esim. Liamputtong 2006). Maahanmuuttajaäiti joutuu tekemään valintoja sen suhteen, millaiseksi oma äitiys muodostuu suhteessa omaan ja uuden maan kulttuuriin (Hyvönen 2008, 519).

Hyvösen (2008) tutkimus tuo esiin sen, miten maahanmuutto voi vaikuttaa äitiyteen. Tutkimuksessa Virossa Suomeen muuttaneet äidit kokivat siirtymän laajennetun äitiyden mallista ydinperhekeskeiseen malliin, mikä tarkoitti vähentyneitä tukea lasten hoitoon esimerkiksi sukulaisilta. Toisaalta he saivat enemmän apua suomalaisilta puolisoiltaan, kuin olisivat saaneet virolaiselta puolisoilta. (Hyvönen 2008, 518.) Erilaiset äitiyteen liittyvät arvot ja hyvän äitiyden mallit (esimerkiksi intensiivinen äitys tai laajennetun äitiyden malli), voivatkin luoda haasteen maahanmuuttajaäitien äiti-identiteetille, samoin kuin käytännön perhe-arjen järjestämiselle, erityisesti kaksikulttuurisissa perheissä. Maahanmuuttajaäidille voikin olla maahanmuuton ja äitiyden yhdistämisestä johtuvien olosuhteiden takia vaikeaa saavuttaa "ideaalista" hyvää äitiyttä esimerkiksi sosiaalisen aseman muutoksista johtuen (Liamputtong 2006, 26). Kun hyvän äitiyden saavuttaminen voi suomalaisillekin äideille olla erilaisten ihanteiden ja odotusten välillä tasapainoilua (ks. Berg 2008), ei ole ihme, että maahanmuuttajaäidit saattavat kokea uuteen maahan muuton ja äitiyden yhdistämisen haasteelliseksi.

Myös perheen ja työn yhdistäminen voi maahanmuuttajaäideille olla muita naisia haasteellisempaa. Erityisesti pitkittynyt kotiäitiys voi vaikeuttaa kielen oppimista, mikä heikentää maahanmuuttajaäitien asemaa työmarkkinoilla. Lisäksi kotiäitiyden vähäinen arvostus ja osa-aikatyömahdollisuuksien puute heikentävät maahanmuuttajaäitien asemaa Suomessa. (Säävälä 2009, 48.) Maahanmuuttajaäitien suomen kielen oppimisen tukeminen onkin esimerkiksi

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajaäidilletoiminnan tärkeä tavoite.

2.3 Kotoutuminen kaksisuuntaisena sopeutumisprosessina

Maahanmuuttoon liittyy läheisesti kotoutumisen teema. Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa sekä maahan muuttaneella, että vastaanottavalla yhteiskunnalla on tärkeä rooli (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017). Kuitenkin esimerkiksi FEMAGE-hankkeen tulokset osoittavat, että kotoutuminen ymmärretään yhä usein vain maahanmuuttajan sopeutumisena valtaväestöön (Säävälä 2009, 44). Onkin erittäin tärkeä ymmärtää, mistä kotoutumisessa kaksisuuntaisena prosessina on kyse, ja miten se vaikuttaa niin maahanmuuttajiin kuin kantaväestöönkin.

Kotoutumista on tutkittu jo melko pitkään ja siitä on luotu myös teoreettisia malleja. Berryn (1997) akkulturaatioteoria kuvaa kulttuuriin sopeutumista. Akkulturaatiolla tarkoitetaan niitä kulttuurisia muutoksia, joita tapahtuu kahden kulttuuriltaan erilaisen ryhmän kohdatessa. Nämä muutokset voivat koskea molempia ryhmiä, vaikka yleensä ne ovatkin voimakkaampia toisessa. Akkulturaatiossa on kolme erilaista aspektia: psykologinen, sosiokulttuurinen ja taloudellinen. (Berry 1997, 6.) Graves (1967) erottelee yksilöllisen, psykologisen akkulturaatioprosessin, yhteisöllisestä akkulturaatioprosessista (Berry 1997, 7). Berryn teoria kuvaa kulttuuriin sopeutumista nelikentän avulla, joka ilmentää maahanmuuttajan ja valtakulttuurin suhdetta. *Integraatiossa* maahanmuuttaja säilyttää omaa kulttuuriaan, mutta omaksuu myös piirteitä valtakulttuurista. *Assimilaatiossa* maahanmuuttaja ei säilytä omaa kulttuuriaan, vaan sopeutuu täysin valtakulttuuriin. *Separaatiossa* maahanmuuttaja säilyttää oman kulttuurinsa mutta eristäytyy valtakulttuurista. *Marginalisaatiossa* maahanmuuttaja ei säilytä omaa kulttuuriansa, mutta ei omaksu myöskään valtakulttuuria. (Berry 1997, 10.) Kaikki nämä esimerkit kuvaavat teorian termejä maahanmuuttajan sopeutumisen näkökulmasta, mutta niillä voidaan myös kuvata valtakulttuurin

suhtautumista kulttuurien kohtaamiseen ja monikulttuurisuuteen (ks. Berry 1997).

Maahanmuuttajien ja maan kantaväestön suhteella on tärkeä rooli kotoutumisen ja integroitumisen prosessissa: kantaväestön asenne maahanmuuttajia kohtaan joko estää tai mahdollistaa integroitumista ja kotoutumista (Berry 1997, 11; Säävälä 2009, 47). Toisaalta myös maahanmuuttajaryhmällä ja yksilöllä täytyy olla integraation saavuttamiseksi halu säilyttää omaa kulttuuriaan (Berry 1997, 11). Kaksisuuntainen kotoutuminen onkin monimutkainen prosessi, joka toteutuu niin yhteiskunnan, yksilön kuin kulttuuriryhmienkin tasolla (ks. Berry 1997).

3 KAKSIKULTTUURISET PERHEET

”Perhe on sosiaalinen yksikkö, jossa ihmiset toteuttavat sosiaalisia ja kulttuurisia käytäntöjä sekä uusintavat yhteisöjään” (Säävälä 2015, 102). Tämä tutkimus käsittelee maahanmuuton ja vanhemmuuden ilmiöitä perheen kontekstissa. Suomalaisista perheistä kaksikulttuurisia on puolisoitten kielen perusteella arvioituna noin neljä prosenttia (Suomen virallinen tilasto: Perheet 2015). Tässä luvussa tarkastellaan tarkemmin erityisesti kaksikulttuurisiin perheisiin liittyviä teemoja. Luvussa kerrotaan ensin kaksikulttuurisista parisuhteista ja avioliitoista ja sitten kaksikulttuurisesta perhe-elämästä ja vanhemmuudesta.

Kahden eri kulttuuritaustasta tai yhteiskunnasta tulevan ihmisen liittoja kuvaamaan on aikojen kuluessa käytetty erilaisia käsitteitä, eivätkä käytetyt käsitteet ole edelleenkään vakiintuneet (Säävälä 2015, 102). Tässä tutkimuksessa maahanmuuttajaäitien perheistä käytetään käsitettä *kaksikulttuuriset perheet*. Anglén (2015) tapaan perheet olisi voinut määritellä myös sanan *monikulttuurinen* kautta, mutta se voisi olla terminä hieman harhaanjohtava, koska sitä käytetään usein esimerkiksi päiväkodin arkipuheessa tarkoittamaan myös kokonaan maahanmuuttajataustaisia perheitä ja lapsia. Kaksikansalliset perheet- määritelmä taas ei ota huomioon sitä, että saman kansallisuuden sisällä on myös hyvin erilaisia kulttuurisia ryhmiä ja yhteiskuntaluokkaa edustavia ihmisiä. Lisäksi on huomioitava se, että kahta eri kulttuuritaustaa edustavalla ihmisellä voi olla sama kansalaisuus (ks. Lainiala & Säävälä 2012, 16). Tässä tutkimuksessa kaksikulttuurinen perhe määritellään samoin perustein, kuin Lainiala ja Säävälä määrittelivät tutkimuksessaan kaksikulttuurisen avioliiton: perheen puoliset ovat kasvaneet erilaisissa yhteiskunnallisissa ja kulttuurisissa olosuhteissa, he puhuvat eri äidinkieliä ja ainakin toinen heistä on kokenut maahanmuuton elämässään (ks. Lainiala &

Säävälä 2012, 16). Tämä rajaa pois tutkimuksesta esimerkiksi kantasuomalaisen ja saamelaisen muodostamat kaksikulttuuriset perheet (ks. Korpilähde 2015).

3.1 Kaksikulttuuriset parisuhteet ja avioliitot

Tässä alaluvussa kuvataan kaksikulttuurisia parisuhteiden ja avioliittoja Suomessa, koska kaksikulttuuriset perheet muodostuvat kahden eri kulttuuritaustaa edustavan ihmisen parisuhteen pohjalta. Ihmisten lisääntynyt liikkuvuus esimerkiksi työn, opintojen ja lomamatkojen vuoksi vaikuttanee näiden liittojen määrän lisääntymiseen (Lainiala & Säävälä 2012, 17). Sirkkilä (2005, 50) arvelee, että globalisaation myötä mahdollisuudet kaksikulttuuristen parisuhteiden muodostumiseksi lisääntyvät ja niiden rakenteelliset ilmenemismuodot sekä arjen todellisuus tulevat aiempaa monimuotoisemmiksi.

Suuri osa kaksikulttuuristen liittojen tutkimuksesta Suomessa on keskittynyt jonkin tietyn kansallisuuden kanssa solmittuihin liittoihin (ks. esim. Järvinen-Tassopoulos 2004; Kuusisto 2007; Sirkkilä 2005). Jaana Anglé (2014) puolestaan on tutkinut väitöskirjassaan kestäviä monikulttuurisia avioliittoja suomalaisen puolison näkökulmasta. Laajimman katsauksen kaksikulttuurisiin parisuhteisiin ja perheisiin Suomessa on tuonut kuitenkin vuoden 2012 Perhebarometri (Lainiala & Säävälä 2012).

Kaksikulttuuriset parisuhteet saatetaan joskus tulkita ongelmallisiksi. Ne ovat esimerkiksi olleet esillä julkisessa keskustelussa erilaisten lieveilmiöiden, kuten huoltajuuskiistojen, lumeliittojen tai ihmiskauppaepäilyjen yhteydessä (Lainiala & Säävälä 2012, 15). Sirkkilä (2005) havaitsi tutkimuksessaan, että suomalais-thaimaalaisessa parisuhteessa olevat suomalaiset miehet pyrkivät kertomuksissaan vastustamaan tällaisiin parisuhteisiin julkisuudessa liitettyjä negatiivisia stereotypioita ja ennakkoluuloja. Julkisuudessa esiin tuodut lieveilmiöt koskevatkin vain hyvin pientä osaa kaksikulttuurisista parisuhteista. Kaksikulttuurisiin parisuhteisiin ja perheisiin liittyvät ennakkoluulot niin

yhteiskunnan kuin läheistenkin taholta saattavat kuitenkin vaikuttaa kaikkien tällaisten perheiden elämään negatiivisesti.

Kaksikulttuuriset pariskunnat ovat kuitenkin keskimäärin yhtä tyytyväisiä elämäänsä kuin kahden suomalaisen pariskunnat. Kaksikulttuuriset pariskunnat arvostivat myös samanlaisia asioita hyvässä avioliitossa kuin suomalaisetkin. (Lainiala & Säävälä 2012, 56–57.) Kaksikulttuuriset parit kohtaavat paljon samantyyppisiä haasteita kuin muutkin parit, mutta niitä selitetään usein kulttuurin kautta (Bustamante ym. 2011, Lainiala & Säävälä 2012). Erään tutkimuksen mukaan esimerkiksi ajankäyttö, sukupuoliroolit sekä suhteet sukulaisiin aiheuttivat stressiä kaksikulttuurisissa parisuhteissa (Bustamante ym. 2011, 161). Kaksikulttuurisilla pareilla on kuitenkin ainutlaatuisia keinoja selvittää näistä ristiriitoja aiheuttavista tekijöistä: esimerkiksi luomalla uuden, ”kolmannen kulttuurin” perheessään yhdistämällä molempien kulttuurien piirteitä (Bustamante ym. 2011; Lainiala & Säävälä 2012).

3.2 Kaksikulttuurinen perhe-elämä ja vanhemmuus

Kaksikulttuurinen perhe-elämä kokee usein muutoksia lapsen syntymän myötä. Lasten myötä pariskunta joutuu pohtimaan uudelleen yhdessä luomaansa ”kolmatta” kulttuuria. Esimerkiksi lapsuudessa omaksuttu arvomaailma saattaa alkaa vaikuttaa lapsen syntymän myötä perheessä aiempaa enemmän. (Lainiala & Säävälä 2012, 77.) Lapsen syntymä voi johtaa myös konkreettisiin muutoksiin, esimerkiksi siihen, että perhe vakiintuu asumaan tiettyyn maahan (Anglé 2014, 141–142). Lisäksi lapsen syntymä usein tiivistää suhteita omiin vanhempiin ja muuhun sukuun, jotka ainakin perheen toisella vanhemmalla saattavat olla kaukanakin (Lainiala & Säävälä 2012, 77).

Kulttuurien tapojen ja esimerkiksi kielen opettaminen lapselle, ovat tärkeitä neuvottelun ja pohdinnan paikkoja kaksikulttuurisissa perheissä. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että perheiden vanhemmat voivat antaa erilaisen arvon oman kulttuurinsa välittämiseksi (ks. esim. Crippen & Brew

2013). Kulttuurin ja kielen välittämiseen vaikuttaa esimerkiksi vähemmistökulttuuria edustavan vanhemman sukupuoli, koska naiset ovat useammin lasten ensisijaisia hoitajia ja ottavatkin myös enemmän vastuuta lasten socialisaatiosta (ks. Anglé 2014; Crippen & Brew 2013). Kaksikulttuuristen perheiden isien vanhemmuus kaipaisikin erityistä tukea: Perhebarometrin mukaan kaksikulttuuristen perheiden isät ovat tyytymättömämpiä vanhemmuuteensa kuin äidit (Lainiala & Säävälä 2012, 90).

Kaksikulttuurinen vanhemmuus voi vaikuttaa haasteelliselta esimerkiksi kulttuureissa vallitsevien erilaisten arvojen tai kasvatusihanteiden takia (Lainiala & Säävälä 2012, 82). Suomalaisen Perhebarometrin mukaan lastenkasvatus ei kuitenkaan aiheuta sen enempää ristiriitoja kaksikulttuurisissa, kuin muissakaan suomalaisissa perheissä. Tutkimuksessa haastatellut ihmiset kuitenkin korostivat sitä, että kaksikulttuuristen parien on tärkeä tutustua toisiinsa ja sopia lastenkasvatuksesta etukäteen. Lisäksi kaksikulttuuristen perheiden ristiriidat lastenkasvatuksessa perustellaan usein kulttuurieroilla. Onkin hyvä pohtia, selitetäänkö kulttuurilla liian usein kaksikulttuurisen perheiden ongelmia, jotka eivät välttämättä suoranaisesti liittyisikään kulttuurieroihin. (Lainiala & Säävälä 2012, 83–90.)

4 MONIKULTTUURISIA PERHEITÄ TUKEVAT PALVELUT

Yhteiskunnassa vallitsevalla ilmapiirillä ja esimerkiksi palveluilla on merkitystä sille, miten perheet voivat (Lainiala & Säävälä 2012, 93). Tämän tutkimuksen tehtävänä onkin myös selvittää, millaisia kokemuksia maahanmuuttajaaideilla on erilaisten palveluiden tarjoamasta tuesta. Valitsin tähän tutkimukseen kaksi erilaista näkökulmaa: varhaiskasvatuksen (päiväkoti tai perhepäivähoito), koska opiskelen itse lastentarhanopettajaksi, ja MLL:n Ystäväksi maahanmuuttajaaidille -toiminnan, koska se on nimenomaan maahanmuuttajaaideille kohdistettu vapaaehtoinen tuen muoto, jolla on

tarkoitus tukea äitien kotoutumista ja vanhemmuutta. Tarkastelen tässä luvussa näitä kahta palvelua monikulttuuristen perheiden ja maahanmuuttajaäitien tukemisen näkökulmasta.

4.1 Varhaiskasvatus monikulttuuristen perheiden palveluna

Lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista varhaiskasvatuksessa tuetaan henkilöstön ja vanhempien yhteistyön avulla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) mukaan vanhempien ja henkilöstön yhteistyö on vuorovaikutukseltaan tasa-arvoista, luottamukseen perustuvaa ja molempia osapuolia kunnioittavaa. Yhteistyössä tulee huomioida perheiden moninaisuus ja esimerkiksi tulkkia voidaan käyttää tarvittaessa sujuvan vuorovaikutuksen mahdollistamiseksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 33.) Varhaiskasvatuksessa on siis velvollisuus tukea myös kaksikulttuuristen perheiden lapsia yhteistyössä molempien vanhempien kanssa kunnioittavasti toimien.

Lisäksi varhaiskasvatuksessa tulee tukea vieras- ja monikielisten lasten kielitaidon, kieli- ja kulttuuri-identiteettien sekä itsetunnon kehittymistä. Suomen tai ruotsinkieltä opetetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja arjen tilanteissa. Lapsen vanhempien kanssa keskustellaan esimerkiksi kielivalinnoista, monikielisten- ja kulttuuristen lasten identiteettien muodostumisesta ja äidinkielen kehityksestä. Myös lapsen äidinkielellä, joka on muu kuin suomi tai ruotsi, on tärkeä rooli. Se muodostaa pohjan monikieliselle kehitykselle. Kielen oppimisen ja käyttämisen tilaisuuksia järjestetään varhaiskasvatuksessa mahdollisuuksien mukaan. Ensisijainen vastuu lapsen kielen- ja kulttuurin säilyttämisessä ja kehittämisessä on kuitenkin perheellä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 48.)

4.2 Mannerheimin lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajaäidille- toiminta

Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että maahanmuuttajaäideillä on ollut haasteita erityisesti suomen kielen oppimisessa ja sosiaalisen verkoston muodostamisessa (ks. Mannerheimin lastensuojeluliiton Kymen piiri ry 2015). Anglén (2014, 140) kaksikulttuurisia aviopareja koskevassa tutkimuksessa useimmat perheet olivat joutuneet arjessaan pärjäämään ilman sukulaisista ja ystävistä muodostuvia sosiaalisia tukiverkkoja. Sosiaalisen verkoston muodostamisen haasteet ja arjen tuen puute Suomessa ei koske siis vain maahanmuuttajaäitejä, vaan myös kokonaisia monikulttuurisia perheitä. Erilaiset sosiaalisen tuen muodot, kuten ystävätoiminta maahanmuuttajaäideille, voivatkin olla tärkeässä roolissa tukemassa äidin ja koko perheen vanhemmuutta, kotoutumista ja kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Mannerheimin lastensuojeluliitto on käynnistänyt Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toiminnan RAY:n rahoituksella vuonna 2011 Uudenmaan piirissä ja vuonna 2014 Kymen piirissä (Mannerheimin lastensuojeluliiton Kymen piiri ry 2015, 3). Toimintaa onkin nyt jo seitsemässä kymmenestä MLL:n piiristä: Uudenmaan, Kymen, Varsinaissuomen, Satakunnan, Järvi-Suomen, Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan piireissä. Lisäksi Hämeen piirin alueella Tampereen osasto toteuttaa Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toimintaa. (Meriläinen henkilökohtainen tiedonanto 2017.) Ystäväksi maahanmuuttajaäidille- toiminnalla pyritään vahvistamaan maahanmuuttajaäitien vanhemmuutta ja osallisuutta sekä ehkäisemään heidän syrjäytymistään. Sen tavoitteena on myös niin sanottu kaksisuuntainen kotoutuminen; suomalainen ystävä pääsee tutustumaan maahanmuuttajaäidin kautta itselleen vieraaseen kulttuuriin ja maahanmuuttajaäiti puolestaan suomalaiseen kulttuuriin. Kaksisuuntainen kotoutuminen vähentää ennakkoluuloja ja lisää molemminpuolista ymmärrystä. (Mannerheimin lastensuojeluliiton Kymen piiri ry 2015, 3.) Kaksisuuntaista kotoutumista voidaankin pitää tärkeänä tavoitteena Ystäväksi maahanmuuttajaäidille toiminnalle: esimerkiksi Femage- hankkeessa maahanmuuttajanaiset

raportoivat suomalaisnaisten suhtautuvan heihin epäluuloisemmin kuin suomalaisiin (Säävälä 2009, 48). Siksi tällaisella kulttuurien välisellä toiminnalla voi olla suuri merkitys sekä maahanmuuttajan että vastaanottavan yhteiskunnan sopeutumisen kannalta.

Ystäväksi maahanmuuttajaäidille toimintaa käsitelty opinnäytetöissä jonkin verran jo aiemmin. Maiju Laine on tehnyt Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa vuonna 2016 opinnäytetyön MLL:n ystävätoiminnan vaikutuksista maahanmuuttajaäitien kotoutumiseen ja vanhemmuuteen. Laineen tutkimuksessa kävi ilmi, että maahanmuuttajaäidit pitivät ystävätoimintaa hyödyllisenä ja että sillä oli merkitystä suomen kielen oppimisen ja sosiaalisen verkoston sekä vanhemmuuden kannalta. Kettunen ja Perokorpi (2016) puolestaan ovat tutkineet Ystäväksi maahanmuuttajaäidille-toimintaan osallistuneiden maahanmuuttajaäitien kotoutumiskokemuksia kasvatustieteen kandidaatintyössään (Kettunen & Perokorpi 2016). Marianne Melan (2013) pro gradu -työ taas vertaili ystävätoimintaan osallistuneiden maahanmuuttajanaisten kotoutumisen kokemuksia parlamentaarisen puheen tuottamiin kuvauksiin maahanmuuttajanaisista kotoutujina.

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen tehtävänä on selvittää suomalaisen puolison kanssa kaksikulttuurisessa perheessä elävien maahanmuuttajaäitien kokemuksia perhe-elämästä sekä siihen saatavilla olevasta tuesta. Tutkimustehtävä jäsentyy tarkemmin kahden tutkimuskysymyksen kautta. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaisia kokemuksia maahanmuuttajaäideillä on kaksikulttuurisesta perhe-elämästä ja vanhemmuudesta Suomessa?
2. Millainen merkitys sosiaalisilla verkostoilla sekä yhteiskunnan perheille tarjoamilla palveluilla on maahanmuuttajaäitien elämässä?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimuskohde ja lähestymistapa

Tutkimuksen kohteena ovat kaksikulttuurisessa perheessä elävien maahanmuuttajaäitien kokemukset kaksikulttuurisesta perhe-elämästä ja vanhemmuudesta. Tutkimuksen tarkoituksena on lisäksi selvittää heidän kokemuksiaan perheille tarjottavista palveluista ja tuen muodoista, erityisesti päiväkodista ja MLL:n Ystäväksi maahanmuuttajaäidille- toiminnasta.

Tutkimus on laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan tutkimuksessa pyritään kuvaamaan, ymmärtämään tai teoreettisesti jäsentämään ilmiöitä, tapahtumia tai toimintaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Laadullinen tutkimus edellä mainittujen piirteidensä mukaisesti oli luonnollinen valinta tämän tutkimuksen lähestymistavaksi, koska tutkimuksen tavoitteena on kuvata ja pyrkiä ymmärtämään kaksikulttuuristen perheiden maahanmuuttajaäitien kokemuksia. Laadullisen tutkimuksen menetelmien avulla saadaan tutkittavien ääni kuuluviin ja päästään lähemmäksi merkityksiä, joita ihmiset he antavat ilmiöille ja tapahtumille (Hirsjärvi & Hurme, 28). Lähestyn tutkimuskohdettani aineistolähtöisesti ja tutkittavien omaa kokemusta arvostaen. Oletuksenani on, että tutkittavien kokemukset ovat ainutlaatuisia, eikä tutkimuksen tavoitteena ole yleistettävän tiedon saaminen. Kuten Erkintalolla (2012, 20) pro gradu-työssään, on minunkin tavoitteenani tuoda entistä vahvemmin esiin yhteiskunnallisessa keskustelussa usein unohdettua tai sivuutettua maahanmuuttajaäitien omaa ääntä ja kokemuksia.

6.2 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimukseen osallistui neljä MLL:n Kymen piirin Ystäväksi maahanmuuttajaäidille- toiminnassa mukana olevaa maahanmuuttajaäitiä,

joilla on suomalainen puoliso. Tutkittavat olivat 26–40 vuotiaita ja heillä oli kaikilla alle kouluikäisiä lapsia. Kaksi heistä oli kotoisin Aasiasta, yksi Euroopasta ja yksi Etelä-Amerikasta. Kaikkia tutkittavia yhdistävinä tekijöinä olivat Suomeen muuttaminen, äitiys, yhteinen perhe suomalaisen puolison kanssa sekä osallistuminen MLL:n Ystäväksi maahanmuuttajaäidilletoimintaan. Lisäksi kaikki naiset olivat Suomessa olonsa aikana opiskelleet suomen kieltä. Tutkimukseen osallistujia pyydettiin mukaan MLL:n toiminnan kautta, koska se mahdollisti sopivien tutkittavien löytämisen melko vaivattomasti ja vähensi osallistujien hankkimiseen kuluvaan aikaa (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Tutkimukseen osallistujien valinnassa keskeistä on, että osallistujat on valittu tutkimuksen tarkoitukseen sopivasti ja harkitusti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 86). Kaikkia tutkittavia yhdistävät piirteet ohjasivat osallistujien hankintaa sellaisiin henkilöihin, joilla on kokemusta tutkimuksen kohteena olevista teemoista. Koska laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistykseen, onkin haastateltavien määrää tärkeämpää, että heillä on kokemusta ja tietoa tutkittavasta asiasta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla naisilla oli kokemusta tutkimuksen keskeisistä teemoista; maahanmuutosta, äitiydestä ja kaksikulttuurisesta perhe-elämästä.

6.3 Aineiston keruu

Aineisto kerättiin tutkimukseen osallistuvilta maahanmuuttajaäideiltä teemahaastattelujen avulla. Haastattelu valikoitui aineistonkeruun menetelmäksi sen joustavuuden takia (ks. Hirsjärvi & Hurme 2008; Tuomi & Sarajärvi 2009). Haastattelussa on tarkoitus saada mahdollisimman paljon tietoa valitusta asiasta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73), joten se sopi hyvin tämän tutkimuksen tavoitteeseen saada kerättyä mahdollisimman monipuolisesti ja laajasti tutkittavien kokemuksia valituista aiheista. Haastattelussa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa, mikä mahdollistaa tiedonhankinnan suuntaamisen tilanteen aikana. Haastattelussa on myös mahdollista selventää ja syventää vastauksia tarvittaessa. (Hirsjärvi & Hurme

2008, 34–35). Kielitaidon vaikeuksien aiheuttamia ongelmia voidaan haastattelussa vähentää esimerkiksi kysymyksiä ja vastauksia tarkentamalla, mikä ei esimerkiksi kyselylomakkeessa olisi mahdollista. Haastattelumenetelmistä tutkimukseen valikoitui teemahaastattelu. Teemahaastattelussa tärkeitä ovat ihmisten asioille antamat tulkinnat ja merkitykset ja haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48). Teemahaastatteluun valitut teemat perustuivat tutkimuksen viitekehykseen ja niiden avulla oli tarkoitus saada merkityksellisiä vastauksia tutkimustehtävän mukaisesti. Teemahaastattelussa haastattelun toteuttamisvaiheen joustavuus suhteessa teoreettiseen viitekehykseen voi kuitenkin olla tutkimuksesta riippuen erilainen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Tässä tutkimuksessa haastatteluun valitut teemat olivat ohjaamassa haastattelun kulkua ja ne kaikki käytiin läpi jokaisen haastateltavan kanssa. Haastattelujen kulku oli kuitenkin joustavuudessaan myös hyvin lähellä avointa haastattelua, jossa tutkittava ilmiö ohjaa haastattelun suuntaa, mutta haastateltavalla on mahdollisuus puhua hyvin vapaasti (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 76).

Aineistonkeruuprosessi aloitettiin niin, että Mannerheimin lastensuojeluliiton yhteyshenkilö tiedusteli sopivilta ehdokkailta halukkuutta osallistua tutkimukseen. Sen jälkeen otin itse yhteyttä kiinnostuneisiin puhelimen tai sähköpostin välityksellä. Ennen haastattelua lähetin haastateltaville sähköpostitse tietoa haastattelun keskeisistä teemoista sekä ohjeita, miten valmistautua haastatteluun. Lisäksi kerroin heille aineiston luottamuksellisuudesta ja lähetin liitteenä kopion ”suostumus haastatteluun-lomakkeesta”. Teemojen lähettämisen tarkoituksena oli, että antamalla tutkittaville mahdollisuus tutustua haastattelun teemoihin ja pohtia niitä etukäteen, saisin haastatteluissa laajempia ja syvällisempiä vastauksia (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Lisäksi pyrin vähentämään haastateltavien suomenkieleen liittyviä haasteita.

Aineistonkeruu toteutettiin tutkittavien kanssa yhdessä sovittuina aikoina tammi-helmikuun vaihteessa. Haastattelun toteuttamisessa otettiin huomioon

haastateltavien toiveet haastattelun ajan ja paikan suhteen. Kolme haastattelua toteutettiin tutkittavien kotona ja yksi Skype-puhelun välityksellä pitkän välimatkan vuoksi. Ennen haastattelun alkua pyysin haastateltavilta kirjallisen tai suullisen suostumuksen haastatteluun. Lisäksi kävimme vielä yhdessä läpi tutkimuksen tarkoituksen ja luottamuksellisuuteen liittyvät periaatteet. En vaatinut haastattelun ajaksi liiallista jäykkyyttä tai muodollisuutta, vaan sallin esimerkiksi perheenjäsenten läsnäolon haastattelutilanteen aikana, jos äidit niin toivoivat eikä siitä ollut haastattelulle merkittävää haittaa. Osa haastateltavista käytti oma-aloitteisesti haastattelussa apuna tablettia apuna vaikeimpien sanojen kääntämisessä. Nauhoitettu haastatteluaineisto tallennettiin ensin tutkijan omaan älypuhelimeseen ja kopioitiin sieltä myös tutkijan tietokoneelle litterointia varten.

6.4 Aineiston analyysi

Laadullisen haastattelututkimuksen aineiston analyysille on tyypillistä, että analyysi alkaa usein jo aineiston keruun aikana (Hirsjärvi & Hurme 2008, 136). Tutkimushaastattelujen aikana tutkimuksen keskeisimmät teemat tarkentuivatkin jo eri asioihin, kuin mitä haastattelun suunnitelmassa oli ajateltu, mikä ohjasi myös aineiston analyysiä. Aineisto analysoitiin temaattisen analyysin avulla. Temaattinen analyysi on joustava laadullinen analyysimenetelmä, jonka avulla on mahdollista saada tarkkaa, kompleksista ja rikasta tietoa aineistosta (Braun & Clarke 2006, 78).

Aineiston analyysivaihe aloitettiin litteroimalla nauhoitetut haastattelut sanatarkasti. Litteraattiin lisättiin tarvittaessa huomioita haastattelutilanteen kulkuun liittyen, esimerkiksi jos tutkittava etsi sopivaa sanaa sanakirjasta tablettilta. Litteroinnin jälkeen aineistoa luettiin läpi useampaan kertaan. Ensimmäisillä kerroilla aineistoa luettiin sellaisenaan ja seuraavilla kerroilla muistiinpanoja aineistosta tehden. Muistiinpanot tarkoittivat käytännössä aineiston jäsentelyä haastatteluteemojen alle ja aineiston keskeisten sisältöjen alustavaa hahmottelua. Esimerkiksi erilaiset kulttuurieroihin liittyvät

vastaukset poimittiin haastattelusta ja siitä muodostui tutkimuksen yksi mahdollinen teema. Tämän jälkeen aineistolle "esitettiin kysymyksiä" tutkimuksen tutkimuskysymysten valossa ja tarkasteltiin sen tarjoamia vastauksia (ks. Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010). Näin aineiston sisällöstä saatiin parempi kokonaiskuva ja käsitys siitä, mikä aineistossa on analyysin kannalta olennaisinta.

Seuraavaksi aineistosta poimittiin aiemman tutustumisen perusteella muodostettujen alustavien otsikoiden alle otteita, jotka koodattiin yksinkertaisemmiksi ilmauksiksi (ks. Braun & Clarke 2006, 88-89). Esimerkiksi pääotsikkona oli "elämä Suomessa", minkä alle kuuluivat "vahvuudet" sekä "haasteet" alaotsikot, joiden alle koodatut ilmaukset sitten jäsenyivät. Nämä otsikoiden alle jäsenneetyt otteet purettiin uuteen tiedostoon ja niitä luokiteltiin ja järjestettiin uudelleen teemoiksi. Tässä käytettiin apuna luokittelua otsikoiden alle sekä ajatuskartan piirtämistä. Analyysissä teemat siis muodostuivat alustavasti haastattelurungon ja tutkimuskysymysten pohjalta, mutta jäsenyivät uudelleen analyysin edessä entistä aineistolähtöisemmäksi kokonaisuudeksi.

6.5 Eettiset ratkaisut

Tutkimuksen teossa on aina huomioitava siihen liittyvät eettiset kysymykset, jotka ilmenevät useissa eri kohdissa tutkimusprosessia tehtävinä valintoina ja niiden pohdintana. Tutkimuksen eettisyyttä on syytä pohtia esimerkiksi aineistonkeruun, tutkimuskohteen valinnan sekä tutkimuksesta tiedottamisen osalta (Eskola & Suoranta 1998, 39-40.) Tässä alaluvussa kerrotaan tässä tutkimuksessa tehdyistä keskeisistä eettisistä ratkaisuista.

Tutkimuksen suunnittelussa tulee eettisestä näkökulmasta varmistaa, että tutkimuksen osallistujilta saadaan suostumus tutkimukseen osallistumisesta ja heille annetaan riittävästi informaatiota tutkimuksen tarkoituksesta. Lisäksi osallistujille tulee taata tutkimuksen luottamuksellisuus ja heidän yksityisyytensä suojaaminen. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 20.) Tämän

tutkimuksen osallistujat antoivat suullisen ja kirjallisen hyväksyntänsä tutkimushaastattelun toteuttamiseen ja hyödyntämiseen osana tätä tutkimusta. Tutkittaville kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta, toimintatavoista ja heitä koskevan materiaalin salassapitoperiaatteista sekä suullisesti, että kirjallisesti. Tutkittavat henkilöt saatiin mukaan tutkimukseen Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toiminnassa mukana olevien maahanmuuttajaäitien joukosta, mutta heidän kotipaikkakuntansa ja muut tarkemmat tiedot pidetään tutkittavien yksityisyyden turvaamiseksi salattuina. Tutkittavien yksityisyyttä suojattiin myös siten, ettei tutkimuksessa käytetty mitään sellaista aineistoa, joka voisi paljastaa yksittäisen tutkittavan henkilöllisyyden. Kaikki tutkimusta varten kerätty aineisto ja muu materiaali säilytettiin turvallisesti ja salassa tutkimusprosessin ajan ja hävitettiin asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua.

Tutkittavat saivat itse vaikuttaa tutkimushaastattelun toteuttamisen ajankohtaan ja paikkaan. Heille tarjottiin mahdollisuus tutustua tutkijaan ensin epävirallisemmin puhelimen ja sähköpostin välityksellä sekä kysyä heitä askarruttavista asioista. Tutkittavien kielitaito huomioitiin tutkimuksessa siten, että heille kaikille on lähetetty etukäteen sähköpostitse haastattelun keskeiset teemat valmistautumista varten. Osalla tutkittavista puoliso oli mukana tutkimuksen käytännön asioiden hoitamisessa heidän omasta toiveestaan. Haastattelussa myös itse haastattelutilannetta on tärkeää arvioida eettisestä näkökulmasta (Kvale 1996, Hirsjärvi & Hurme 2015, 20 mukaan). Näiden eettisten ratkaisujen avulla haastatteluun osallistujien olo haastattelutilanteessa pyrittiinkin tekemään mahdollisimman mukavaksi heidän yksilölliset olosuhteensa huomioiden.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimukseen osallistuneet maahanmuuttajaäidit olivat taustaltaan erilaisia niin lähtömaan, sosioekonomisen aseman kuin iänkin puolesta. Siitä huolimatta

haastatteluihin valitsemani teemat kaksikulttuurisesta perhe-elämästä ja vanhemmuudesta sekä yhteiskunnan tarjoamasta tuesta herättivät heissä kaikissa henkilökohtaista pohdintaa. Tutkimuksen aineistossa ja siitä saaduissa tuloksissa kuuluu jokaisen maahanmuuttajaäidin ainutlaatuinen kokemus, mutta niissä on löydettävissä myös paljon yhtäläisyyksiä. He kaikki puhuivat jonkin verran kaikista tutkimuksen teemoista, mutta niiden merkitys heidän elämässään oli erilainen. Tutkimuksen tulokset jäsentyvätkin kahden alaotsikon alle: kaksikulttuurinen perhe-elämä ja vanhemmuus sekä yhteiskunnan tukiverkot ja sosiaalisten verkostojen ja yhteiskunnan palvelujen tuen merkitys.

7.1 Kaksikulttuurinen perhe-elämä ja vanhemmuus

Tässä alaluvussa kerrotaan tutkimuksen tulokset, joissa ilmenee maahanmuuttajaäitien kokemukset kaksikulttuurisesta perhe-elämästä ja vanhemmuudesta Suomessa. Näissä teemoissa ilmenevät ne asiat, jotka olivat naisille itselleen tärkeimpiä haastattelujen perusteella heidän perhe-elämässään.

7.1.1 Perhe-elämän alku Suomessa

Naiset kertoivat perhe-elämästään ja muusta elämästään Suomessa maahanmuuton jälkeen erilaisin sävyin. Alkuun liittyi kokemus jostain uudesta ja erilaisesta, mutta myös haasteista. Erään haastateltavan sanoin:

" Oli vaikeaa. Mutta kaunis, koko on uusi. Koska on erilainen kuin Etelä-Amerikassa. Ja... mutta on ihanaa olla Suomessa." (Haastattelu 1)

Suomen erilaisuus kotimaahan verrattuna saattoi olla naisten kokemuksissa joko hyvä tai huono asia tai molempia. Myös kaksi erilaista kulttuuria perheessä olivat äitien mukaan aluksi haaste.

Alun vaikeuksien syynä maahanmuuttajaäideillä oli tiedon ja resurssien puute. Tämä ilmeni siinä, kun naiset kertoivat, ettei heillä ollut aluksi ystäviä eikä tietoa, keneltä tai mistä pyytää apua ja neuvoja. Myös kielitaidon puute

teki elämästä Suomessa aluksi vaikeaa. Eräs haastateltava kuvasi näitä alkuvaiheen haasteita näin:

” Se aika minä en tiedä mitä voi tehdä, vaan hoita (lapsen nimi). Mmm. Ja minä tiedä se, öö Kiinassa, jos pääsee opiskelemaan tarvii maksaa koulu, mutta en koskaa tiedä Suomessa, kosa en osa puhu yhtään ‘naurua’. En voi kysy keltä.”
(Haastattelu 4)

Sosiaalisen verkoston ja puutteellisen suomalaisen yhteiskunnan ja kielen tuntemuksen vuoksi osa naisista koki elämänsä Suomessa aluksi vaikeaksi. Haastatteluissa naiset kuitenkin puhuivat näistä alun vaikeuksista menneinä kokemuksina, joista nyt on selvitty. Perhe-elämässä nykyisellään ei nähty ongelmia, mutta alkuvaiheen kokemuksista kertominen kuitenkin valotti nykyisen perhe-elämän taustaa ja haasteita, joista maahanmuuttajaäidit olivat perheineen selvinneet. Seuraavassa alaluvussa kerrotaan vahvuuksista ja ratkaisuksista perhe-elämän ongelmiin, joita haastateltavat kertoivat.

7.1.2 Ratkaisut perhe-elämän ongelmiin

Maahanmuuttajaäidit tunnistivat ongelmia ja haasteita kaksikulttuurisessa perhe-elämässä ja vanhemmuudessa. He kuitenkin olivat löytäneet niihin myös toimivia ratkaisuja ja erilaisia vahvuuksia, joiden avulla niistä selvitään. Tällaisia ratkaisuja ja vahvuuksia olivat aineiston perusteella ymmärtäväisyys, perheen vanhempien tutustuminen toistensa kulttuureihin ja rakkaus.

Toinen toisensa ymmärtämiseen pyrkiminen ja ymmärtäväisyys tulivat aineistossa toistuvasti esiin. Molemminpuolinen ymmärrys oli parisuhteen ja perheen kannalta erittäin tärkeä asia. Toisaalta ymmärryksen puute tai väärinymmärrykset puolestaan saattoivat aiheuttaa ongelmia erityisesti suhteen alussa. Eräs haastateltavista toi asioista keskustelemisen esiin konkreettisena keinona, jolla yhteisymmärrys voidaan löytää.

Ymmärtäminen liittyi vahvasti myös toisen vanhemman kulttuurin tutustumisen teemaan. Kulttuurierojen aiheuttamista alun ongelmista selvittiin tutustumalla toisen kulttuuriin ja myös toiseen yksilönä.

”Sitten minä opiskelee Suomi, sitten minä tiedä, miten Suomi semmose kulttuuri.” (Haastattelu 4)

Maahanmuuttajaäidit kertoivat lähinnä siitä, miten he itse olivat tutustuneet suomalaiseen kulttuuriin, mutta heidän kuvauksistaan aiemmista väärinymmärryksistä ja kulttuurierojen aiheuttamista ongelmista kuvautui myös se, että heidän puolisonsa oli nyt tutustunut heidän kulttuuriinsa paremmin. Esimerkiksi eräs maahanmuuttajaäiti kertoi siitä, miten hänen miehensä oli aiemmin ollut vaikea ymmärtää kulttuurien eroa suhteessa perheen ja sukulaisten auttamiseen taloudellisesti, mutta jonka hän oli nyt oppinut ymmärtämään.

Ymmärtämisen ja toinen toisensa kulttuuriin tutustumisen lisäksi maahanmuuttajaäidit toivat esiin vahvuutena ja ratkaisuna kaksikulttuurisen perhe-elämän haasteisiin rakkauden. Tämä tuli esiin kuitenkin vain kahdessa haastattelussa neljästä. Näissä haastatteluissa naiset toivat esiin rakkauden perusteluna sille, miksi perhe-elämä on hyvää ja vaikeuksista selvittää. Erityisesti yhdessä haastattelussa rakkaus tuli useasti esiin vahvuutena ja voimavarana perheessä, jonka avulla myös vaikeuksista selvitettiin. Kaksi muuta haastateltavaa eivät juuri puhuneet rakkaudesta perheessä, vaan heillä parisuhteen ja rakkauden merkitys tuli esiin lähinnä kuvauksissa siitä, miten mies oli esimerkiksi auttanut heitä jossain arjen haasteellisessa tilanteessa. Heillä ymmärtämisen sekä toisen tuntemisen teemat olivat merkittävämmässä roolissa ongelmista ja niiden ratkaisuista puhuttaessa.

7.1.3 Maahanmuuttajaäitien kokemukset perhe-elämästä Suomessa nyt ja tulevaisuudessa

Tämä alaluku kuvaa niitä kokemuksia, joita maahanmuuttajaäidit toivat esiin perheensä elämästä nyt ja tulevaisuudessa. Alaluku jakautuu kahteen osaan niin, että ensin kuvataan niitä asioita, joita maahanmuuttajaäidit toivat esiin perhe-elämästään yleisesti ja sitten niitä asioita, jotka liittyivät kaksikulttuurisuuteen ja kulttuurieroihin perheessä.

Suurin osa maahanmuuttajaäideistä kuvasi elämäänsä ja perheensä tilannetta tällä hetkellä positiivisesti. He kuvasivat elämäänsä Suomessa adjektiivilla hyvä ja myös ilmaisivat sen, että nyt ei ole enää ongelmia. Elämän hyvät puolet nimenomaan Suomessa tulivat pari kertaa esiin. Esimerkiksi eräässä haastattelussa lapsen pääsy päiväkotiin ja toisessa taloudellinen tuki perheelle tulivat esiin perusteluna siihen, miksi elämä Suomessa on perheelle hyvää. Osa naisista kuvasi myös vaikeuksia nykyisessä elämässään, mutta niistä ei löytynyt yhdistävää tekijää haastateltavien välillä. Haasteista ainoaksi yhdistäväksi asiaksi nousi Suomen vuodenaajat ja ilmasto: esimerkiksi talven pimeys ja kylmyys. Elämä Suomessa kokonaisuudessaan tuntuu hyvältä, mutta talven kylmä ja pimeä aika vie voimia ja jaksamista.

Kulttuurierot eivät saaneet useimmissa haastatteluissa suurta roolia perhe-elämästä puhuttaessa. Vain yksi maahanmuuttajaäideistä pohti paljon kotimaansa ja suomalaisen perhe-kulttuurin ja tunteiden ilmaisemisen tapojen eroja. Kulttuurin merkityksestä kysyttäessä naiset useimmiten vastasivat, että se oli tuottanut haasteita aluksi, mutta ei enää. Eräs maahanmuuttajaäiti kuvasikin kulttuurieron merkitystä pohdiskellen näin:

” Mmm. Kiinassa sano, jokaise nainen tai mies naimisii, viisi vuotta sitte ymmärrä toisella. Mutta minä ja (miehen nimi) vaikeempi, koska... minä tottu tulee Suomi, kaikki on alkaa oppimaan, ei sama, kiinalainen, kaikki ymmärrä toisia.”
(Haastattelu 4)

Kulttuurieroilla siis on merkitystä näiden perheiden elämässä, mutta se korostuu suhteen ja perhe-elämän alussa. Lisääntyvän ymmärryksen ja toisen tuntemisen kautta niiden merkitys vähenee eivätkä ne aiheuta enää haasteita toisen ymmärtämisessä.

Maahanmuuttajaäidit kertoivat myös toiveitaan perheen tulevaisuuden kannalta. Näistä osa koski lapsen tulevaisuutta, osa koko perhettä ja osa naisen omaa tulevaisuutta. Koko perheen tulevaisuutta koskevia toiveita olivat maahanmuuttajaäidin kotimaahan matkustaminen ja perheen elämäntilanteen paraneminen kokonaisuudessaan. Nämä asiat tulivat esiin kahdessa haastattelussa. Erityisesti lapsen tai lasten tulevaisuudesta naiset puhuivat

paljon. Heille oli tärkeää, että lapsella on tulevaisuudessa hyvä elämä. Opiskelu tuli esiin maahanmuuttajaäitien vastauksissa monta kertaa ja Suomessa asuminen olikin naisten mielestä hyvä asia lapsen opiskelun ja tulevaisuuden kannalta.

Omasta tulevaisuudesta puhuttaessa keskeiseksi teemaksi haastatteluissa muodostui suomen kielen oppiminen, opiskelu ja erityisesti työllistyminen. Työpaikka oli naisille ensisijainen tavoite ja toive tulevaisuudessa. Haastattelussa maahanmuuttajaäidit toivat kuitenkin esiin myös työllistymiseen liittyviä haasteita: suomen kielen, koulutuksen puutteen tai lisäkoulutuksen tarpeen tai vaikeuden työllistyä omalle alalle. Eräs haastattelemani äiti kuvasi toivettaan tulevasta työllistymisestä näin:

” Minä olen hammaslääkäri. Ja on vaikea olla Suomessa ja minä en voi tehdä mitään, koska on pitkä aika. Pitkä aika ja minä tarvoitsen tehdä kokeen ja on pitkä prosessi. On pitkä prosessi, tämä on ongelma, mutta mä haluan jatkaa minun ammatti, koska minä tykkään.” (Haastattelu 1)

Työllistymisen haasteena ei tämän naisen kohdalla ollut enää niinkään suomen kielen oppiminen tai koulutuksen puute, vaan lisäkoulutuksen ja osaamisen päivittämisen tarve. Haasteista huolimatta kaikki naiset puhuivat tulevaisuuden työllistymiseen liittyvistä haaveistaan realistisesti, mutta toiveikkaasti.

7.1.4 Vanhemmuus ja lasten kasvat

Lasten kasvatuksessa ja hoitoa koskien haastatteluissa oli kaksi pääteemaa: lasten kasvatuksen ja hoidon haasteet ja valinnat, sekä kahden eri kulttuurin tavat lapsen kasvatuksessa ja hoidossa.

Ensimmäinen teema, lasten kasvatuksen ja hoidon haasteet ja valinnat koostuu asioista, jotka ovat yhteisiä kaikille lapsiperheille kulttuuritaustasta riippumatta. Lapsiperheen arjen ja lasten kasvatuksen haasteet sekä perheenlisäykseen liittyvät pohdinnat kuuluvat tämän teeman alle. Kuten varmasti kaikissa lapsiperheissä, myös maahanmuuttajaäitien perheissä lapsen kasvattaminen aiheutti haasteita. Esimerkiksi oma väsymys, lapsen

kasvattamisen kokeminen vaikeaksi, sekä arjesta selviäminen olivat haasteita, joita naiset toivat haastatteluissa esille. Lisäksi kahdessa haastattelussa tuli esiin valinta ja pohdinta siitä, hankitaanko perheeseen lisää lapsia.

Kahden kulttuurin tavat lapsen kasvatuksessa ja hoidossa tulivat haastatteluissa enemmän esiin, kuin lapsiperheen arjen haasteet. Naiset kertoivat niistä eroista, joita tunnistivat suomalaisten lasten kasvatuksen ja hoidon tapojen sekä oman kulttuurinsa tapojen välillä. He pohtivat myös sitä, millä tavalla itse haluavat lapsensa kasvattaa. Kahdessa haastattelussa pohdittiin sitä, että lapset ovat myös ehkä eri maissa erilaisia. Myös lapsen kasvattaminen monikieliseksi tuli esiin haastatteluissa. Vain yksi maahanmuuttajaäiti sanoi erikseen, että haluaa opettaa lapselle oman kulttuurinsa elämäntapaa: *”Niin, siten. Mutta aina... sama thaimaassa, koska minä haluan (lapsen nimi), hän mutta hän tietää, sama... thaimaalainen... Sama... I want she learn about how Thai style, Thai life...”* (Haastattelu 2)

Sen sijaan suomalaisten lasten kasvatus- ja hoitotapojen oppiminen tuli useammin esille. Maahanmuuttajaäidit halusivat oppia suomalaisten tavan hoitaa ja kasvattaa lapsia. He kertoivat, että suomalaisen tavan hoitaa lapsia voi oppia esimerkiksi ystävältä tai mieheltä mallia katsomalla. Sekä oman kulttuurin, että suomalaisten lasten kasvatus- ja hoitotapojen pohdinta oli tärkeää maahanmuuttajaäideille ja he jokainen tuntuivat löytäneen tasapainon sen suhteen, miten haluavat näitä yhdistää omassa perheessään.

7.2 Sosiaalisen verkoston ja perheille tukea tarjoavien palvelujen merkitys maahanmuuttajaäitien elämässä

Tässä luvussa kuvaan tutkimuksen tuloksia, joista ilmenee maahanmuuttajaäitien sosiaalisen verkoston ja erilaisten perheitä tukevien palvelujen merkitys heidän elämässään vanhemmuuden tukena. Sosiaaliseen verkostoon keskittyvässä alaluvussa kuvataan sekä omassa kotimaassa olevan sosiaalisen verkoston ikävöintiä, että Suomessa olevan sosiaalisen verkoston

merkitystä maahanmuuttajaäitien elämässä. Perhettä tukevia palveluita koskevassa alaluvussa käsitellään ensin erilaisia palveluita, joita maahanmuuttajaäidit toivat esiin mahdollisina tuen ja neuvojen lähteenä ja sen jälkeen syvennyttään tarkemmin MLL:n ystävätoiminnan ja päiväkodin merkitykseen heidän elämänsä ja vanhemmuutensa kannalta.

7.2.1 **Koti-ikävä**

Koti-ikävä ja oman kotimaassa olevan perheen sekä ystävien ikävöinti oli teema, joka tuli esiin kaikissa haastatteluissa. Maahanmuuttajaäidit kertoivat koti-ikävästä niin ihmisten, kuin kotimaan kulttuuriin liittyvien asioiden osalta. Esimerkiksi mahdollisuus viettää aikaa yhdessä perheen ja ystävien kanssa sekä kotimaan ruoan ikävöinti tulivat haastatteluissa esille. Omien perheenjäsenten vierailut olivat mainitsemisen arvoisia kohokohtia ja naiset ilmaisivat halunsa myös vieraillla kotimaassa useammin. Valitettavasti vierailu puolin ja toisin ei ollut maahanmuuttajaäideille aivan helppoa: haasteena ovat pitkät matkat, ajan puute, matkustamisen kalleus. Yksi haastateltavista mainitsi kuitenkin koti-ikävää helpottavan yhteydenpidon puheluiden kautta. Oman perheen ja ystävien muodostaman sosiaalisen verkoston puute vaikutti kuitenkin maahanmuuttajaäideille ehkä vaikeimmalta asialta elämässä Suomessa.

7.2.2 **Sosiaalinen verkosto Suomessa**

Maahanmuuttajaäitien sosiaalinen verkosto Suomessa muodostuu puolisosta, puolison sukulaisista sekä maahanmuuttajaäidin ystäväistä. Oma puoliso oli naisille konkreettinen arjen tuki, joka oli apuna esimerkiksi tulkkaamassa ja erilaisten asioiden hoidossa. Miehen sukulaisilla taas oli perheestä riippuen erilainen rooli. Jos sukulaiset asuivat kaukana, oli heidän merkityksensä perhe-elämässä vähäinen. Näissä tapauksissa yhteydenpito liittyi lähinnä vierailuihin mahdollisuuksien mukaan. Jos sukulaiset asuivat lähellä, oli heiltä mahdollista saada myös konkreettista apua, mutta tässäkin tapauksessa sukulaiset eivät muodostuneet kovin tärkeäksi.

Maahanmuuttajaäideille tärkeä osa sosiaalista verkostoa Suomessa ovat ystävät. Naiset mainitsivat ystävänsä Suomessa usein ja erityisesti MLL:n ystävä tuli esiin usein haastatteluissa. Ystävien rooli näyttöytyi haastattelujen perusteella tärkeänä: Ystävien kanssa voi jutella ja viettää aikaa ja heiltä saa neuvoja ja apua niin vanhemmuuteen kuin muihinkin asioihin.

Haastatteluissa tuli myös esiin se, että ystävien saaminen Suomessa voi olla vaikeaa. Suomalaisten ujous ja puhumattomuus, joka johtuu kulttuurista, oli maahanmuuttajaäitien mielestä haaste ystäväystymisen kannalta. Suomalaisiin tutustuminen on vaikeaa, mutta lisäksi todelliseksi ystäväksi pääseminen oli maahanmuuttajaäitien mielestä hankalaa. Eräs maahanmuuttajaäiti kuvasi asiaa näin:

”Ei paljon (ystäviä), koska suomessa on vähän erilainen ihmiset, se on ei tosi helppo tutustu- tutustua. Joskus minä yritän puhua, mutta ei kaikki halua tutustua ja 'elehtii kädet rinnalle ristiin' ja close. Joo. Joskus, mmm... joskus se on helppo, mutta sitte on kuin kaveri, ei ystävä. Okei, mitä kuuluu, hyvä ja menee.” (Haastattelu 3)

7.2.3 Mannerheimin lastensuojeluliiton ystävä

Kuten jo edellisessä alaluvussa tuli esiin, oli Mannerheimin lastensuojeluliiton ystävä erittäin tärkeä ihminen maahanmuuttajaäitien elämässä. Ystävällä oli naisten elämässä monipuolinen rooli, mutta ehkä tärkeimpänä kaikista, hän oli maahanmuuttajaäideille oikea ja hyvä ystävä.

” Joo, on tosi hyvä. Yksi ystävä on, (nimi), on tosi mukava ja mahtava nainen. Hän auttoi ja auttaa minua ja selittää erilaisia asioita. On tosi ihana. On tosi ihana ohjelma.” (Haastattelu 1)

Ystävätoiminta oli kaikkien naisten mielestä erittäin positiivinen asia heidän elämässään. MLL:n ystävässä tärkeintä naisille oli yhteinen ajan vietto ja keskustelut. Yhteinen ajan vietto ystävän kanssa sekä vierailut olivat tärkeä osa ystäväyyttä.

" Joo. Ja me... aina. Minä menen käymään. Hän tulee käymään muta nyt koska, hänellä on pieni tyttö... ja siten tulee, ehkä ei helppo, muta siten kun minulla on aikaa, minä menen käymään hänen luona." (Haastattelu 2)

Yhteinen ajanvietto ja vierailut sekä molempien perheiden ja lasten tutustuminen oli tärkeä ja iloa tuottava asia maahanmuuttajaäideille. Yhteiset keskustelut MLL:n ystävän kanssa olivat naisille myös tärkeitä. Ystävän kanssa naiset pystyivät keskustelemaan erilaisista asioista, kuin oman puolison kanssa. Lisäksi ystävän kanssa keskustelu auttoi suomen kielen harjoittelun ja esimerkiksi puhekielen oppimisen.

Eräälle maahanmuuttajaäideistä MLL:n ystävä oli ollut myös suureksi avuksi lapsen hoidossa ja kasvatuksessa. Hän kuvasi tilannetta näin:

" Joo, hän tosi hyvä ystävä. Kun minulla on ongelma, hän aina tulee auttaa minulle. Esimerkiksi, viime vuosi, kun minä mitä? syntyi vauva. Sitten minulla on sama vähän ongelma mitä en tiedä, mutta.. englantia baby blue. Surullinen. Don't feel happy, feel sad all the time. Joo ja minä en tiedä... miten hoitaa lapsi, sitten hän tulee auttaa ja... kerroi kaikille, minulle. Hän opetti mitä... mitä hoitaa lapsi ja mitä ruokaa voi antaa lapsi ja kun mitä maitoa ja kaikki. Ja hän antaa paljon vaatteita mun tyttölle. Hyvä ystävä."(Haastattelu 2)

Ystävä oli ollut konkreettisena tukena ja apuna lapsen ollessa pieni, kun muuta tukiverkkoa ei maahanmuuttajaäidillä ehkä vielä ollut. Tämän maahanmuuttajaäidin haastattelussa ystävän antamat neuvot ja tuki tulivat esiin toistuvasti. Muilla maahanmuuttajaäideille ystävän antamilla neuvoilla ja avulla ei yhtä suurta roolia muissa haastatteluissa ollut.

7.2.4 Päiväkoti ja muut perheiden palvelut

Maahanmuuttajaäidit kokivat saaneensa tukea vanhemmuuteensa Suomessa. Maahanmuuttajaäidit kertoivat saaneensa tukea lapsen syntymän jälkeen sairaalasta ja myöhemmin neuvolasta. Neuvola olikin yksi merkittävä lapsen kasvatuksen ja hoidon tukimuoto, jonka maahanmuuttajaäidit mainitsivat. Myös esimerkiksi MLL:n yhteyshenkilö ja seurakunta tulivat esiin paikkoina, joista maahanmuuttajaäidit olivat saaneet tukea vanhemmuuteensa.

Maahanmuuttajaäitien kokemukset päiväkodista olivat pääosin positiivisia. Kolmen haastatellun lapset olivat päiväkodissa ja yhden perhepäivähoidossa. Kaksi maahanmuuttajaäitiä kertoi myös negatiivisia kokemuksia päivähoidosta, esimerkiksi siitä, että hoito ei ollut ollut hyvää tai lapsi ei ollut viihtynyt päiväkodissa. Maahanmuuttajaäitien kokemukset päiväkodista jakautuvat kahteen alaluokkaan: vuorovaikutus ja yhteistyö päiväkodin kanssa ja päiväkodin merkitys lapselle ja perheelle .

Maahanmuuttajaäidit kertoivat, että päiväkodissa otettiin hyvin huomioon heidän kielitaitonsa. Heille oli tärkeää, että päiväkodin henkilökunta puhuu hitaasti ja kertoo asiat heille. Esiin tuli myös se, että on hyvä, jos tarvittaessa myös maahanmuuttajaäidin suomalaiseen puolisoon otetaan yhteyttä asioiden selventämiseksi.

Maahanmuuttajaäidit kertoivat saaneensa päiväkodista myös neuvoja ja apua lapsen kasvatuksessa ja hoidossa esimerkiksi lapsen ruokailuun ja pukeutumiseen liittyen. Päiväkodilla oli maahanmuuttajaäitien näkökulmasta tärkeä merkitys lapsen kasvulle ja kehitykselle. Erityisesti he pitivät tärkeänä lapsen sosiaalisuutta ja vuorovaikutusta ikätovereiden kanssa. Lisäksi heille oli tärkeää se, että lapsi oppii suomen kieltä ja päiväkotitukee muutenkin lapsen kielellistä kehitystä. Tärkeää maahanmuuttajaäideille oli myös lapsen viihtyminen ja hyvä huolenpito päiväkodissa.

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tämä tutkimus käsittelee maahanmuuttajaäitien kokemuksia kaksikulttuurisesta perhe-elämästä ja vanhemmuudesta Suomessa. Lisäksi tutkimus selvittää sitä, millaista tukea maahanmuuttajaäidit saavat sosiaalisilta verkostoiltaan, MLL:n Ystäväksi maahanmuuttajaäidille-toiminnasta sekä päiväkodista. Tutkimus on laadullinen aineistolähtöinen tutkimus, jossa ilmiön ymmärtäminen ja tarkastelu eri näkökulmista on pääosassa.

Tutkimuksessa selvisi, että maahanmuuttajaäitien kokemuksissa perhe-elämästä ja vanhemmuudesta kaksikulttuurisissa perheissä oli yhteneväisyyksiä eri vaiheissa heidän perhe-elämäänsä Suomessa. Alussa uusi kotimaa näyttäytyi erilaisena ja ihmeellisenä, mutta tiedon ja resurssien puute samoin kuin kahden eri kulttuurin kohtaaminen perheessä oli aluksi haaste. Perhe-elämän alun haasteet olivat kuitenkin maahanmuuttajaäitien kertoman perusteella jo mennyt asia, josta selvitettiin ymmärtäväisyyden, toinen toisensa kulttuuriin tutustumisen sekä rakkauden avulla. Myös vuoden 2012 Perhebarometrissa (Lainiala & Säävälä) kaksikulttuuristen pariin parisuhdetyytyväisyydessä tärkeimpiä asioita olivat rakkaus, asioiden ja tunteiden ilmaisussa onnistuminen sekä molemminpuolinen tuki.

Maahanmuuttajaäidit kuvasivat perhe-elämäänsä ja vanhemmuutta nykyään tärkeänä asia elämässään. Kulttuurierot perheessä eivät enää olleet heidän mielestään ongelma ja jokaisella perheellä oli omat yksilölliset haasteensa. Maahanmuuttajaäideille oli tärkeää, että lapsella on hyvä tulevaisuus ja opiskelumahdollisuudet. Itselleen he toivoivat erityisesti työpaikkaa; vaikka se ei ollutkaan monelle helppo tavoite, olivat maahanmuuttajaäidit valmiita tekemään sen eteen töitä. Työelämään orientoitumisessa voikin havaita pohjoismaisen tasa-arvoyhteiskunnan arvojen

ja mahdollisuuksien vaikutusta maahanmuuttajaäitien asenteisiin omaa työllistymistään kohtaan (ks. Säävälä 2009).

Tutkimuksen tulosten perusteella maahanmuuttajaäitien sosiaalisella verkostolla ja erilaisilla palveluilla oli merkitystä heidän perhe-elämänsä ja vanhemmuutensa kannalta. Sosiaalinen verkosto näyttäytyi kahtia jakautuneena: erityisesti koti-ikävä ja omaan kotimaahan jäänyt perhe oli asia, josta naiset puhuivat paljon. He eivät voineet hyödyntää oman perheen ja suvun tukea arjessaan. Puolisonkaan sukulaiset eivät tässä tutkimuksessa saaneet kovin merkittävää roolia perheen tukemisessa. Sen sijaan ystävillä Suomessa ja erityisesti Mannerheimin lastensuojeluliiton ystävällä tuntui olevan suuri merkitys maahanmuuttajaäideille ja myös heidän perheilleen. Ystävät olivat tärkeitä vertaistuen sekä konkreettisen avun ja neuvojen antajia.

Mannerheimin lastensuojeluliiton ystävä oli maahanmuuttajaäideille aito ja oikea ystävä, jonka kanssa yhteinen ajanvietto ja keskustelut, sekä vierailut molempien kodeissa olivat tärkeitä tapoja viettää aikaa. Mannerheimin lastensuojeluliiton ystävän merkitys oli maahanmuuttajaäitien elämässä erityisen suuri ehkä siksi, että he kokivat ystävyystymisen suomalaisten kanssa muuten haasteelliseksi (ks. myös Säävälä 2009). Mannerheimin lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajaäidille-toiminta vaikuttaisikin olevan erittäin toimiva tapa tukea maahanmuuttajaäitejä ja heidän perheitään kokonaisvaltaisesti.

Erilaiset yhteiskunnan tarjoamat palvelut lapsiperheille, kuten neuvola ja päiväkotit, tulivat myös esiin merkittävinä maahanmuuttajaäitien vanhemmuuden kannalta. He arvostivat avointa ja kielitaidon huomioivaa vuorovaikutusta ja luottivat siihen, että näistä palveluista saa tarvittaessa apua ja neuvoja lapsen hoitoon ja kasvatukseen. Päiväkoti oli tärkeä näille maahanmuuttajaäideille siksi, että se tukee lapsen kehitystä ja koska lapsi viihtyy ja saa olla ikätovereidensa seurassa. Maahanmuuttajaäitien vastauksissa ilmeni kiitollisuus ja perheille tarkoitettujen palveluiden arvostus, koska heille tällaisten palveluiden saaminen ei ollut itsestänselvyys. Erilaisissa palveluissa olisikin hyvä ottaa huomioon, miten merkittävä rooli niillä voi erilaisten

perheiden arjessa olla. Pohjoismainen hyvinvointi- ja tasa-arvoyhteiskunta vaikuttaa tämänkin tutkimuksen valossa auttavan maahanmuuttajaäitien kotoutumista ja vanhemmuutta siitäkin huolimatta, että esimerkiksi suomen kielen oppimisen vaikeus tai epäluulot ulkomaalaisia kohtaan voivat vaikeuttaa uuteen kotimaahan sopeutumista (ks. Säävälä 2009, 26).

Tutkimuksen tulokset luovat kokonaiskuvan siitä, miten nämä maahanmuuttajaäidit kokevat elämänsä ja vanhemmuutensa kaksikulttuurisissa perheissä Suomessa. Kaksikulttuuristen perheiden maahanmuuttajaäitien kokemuksissa on havaittavissa paljon yhtäläisyyksiä, esimerkiksi alun haasteissa sekä maahanmuuttajaäideille tärkeissä tuen muodoissa. Näiden havaintojen ja lisätutkimuksen tuoman tiedon perusteella kaksikulttuuristen perheiden maahanmuuttajaäitejä voitaisiin tukea entistä paremmin. Tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia aiempien kaksikulttuurisia perheitä koskevien tutkimusten kanssa (ks. esim. Lainiala & Säävälä 2012, Anglé 2014) ja tuovat lisäksi esiin Mannerheimin lastensuojeluliiton ystävötoiminnan hyödyllisyyden sekä maahanmuuttajaäitien näkökulman kaksikulttuurisen perhe-elämän vahvuuksiin ja haasteisiin.

Haastatteluissa maahanmuuttajaäidit kertoivat kokemuksistaan avoimesti ja toivat esiin myös hyvin henkilökohtaisia asioita elämästään. Tutkimus muistuttaakin siitä, että myös maahanmuuttajaäideille on erittäin tärkeää tulla kuulluksi ja saada jakaa elämässään tärkeitä asioita. Olisikin erittäin merkityksellistä tarjota heille mahdollisuus kertoa elämästään, olipa se sitten MLL:n ystävälle, päiväkodin henkilökunnalle tai tutkijalle, joka haluaa kuulla heidän tarinansa. Vain kuuntelemalla näiden maahanmuuttajaäitien ja heidän perheidensä tarinoita, voimme ymmärtää heitä paremmin. Paremman ymmärryksen myötä voimme tarjota heille sellaista tukea, joka vastaa entistä paremmin heidän perheidensä tarpeisiin ja toiveisiin.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää maahanmuuttajaäitien kokemuksia kaksikulttuurisesta perhe-elämästä ja vanhemmuudesta sekä päiväkodista ja Mannerheimin lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajaäidilletoiminnasta. Tutkimuksen tarkoituksena on paljastaa tutkittavien käsityksiä mahdollisimman luotettavasti, mutta on tärkeää huomata, että tutkijan tulkinnat ja tutkijan käyttämä käsitteistö vaikuttavat myös tutkimuksen tuloksiin (Hirsjärvi & Hurme 2015, 189). Tutkimuksen tulokset ovatkin luotettavia siksi, että tutkimusprosessi on kuvattu mahdollisimman läpinäkyvästi (ks. Hirsjärvi & Hurme 2015, 189). Tässä alaluvussa pohditaan tämän tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä kysymyksiä ja esitetään mahdollisia jatkotutkimushaasteita.

Tämä tutkimus käsitteli kaksikulttuurisia perheitä maahanmuuttajaäitien näkökulmasta ja kuului siis kulttuurien välisen tutkimuksen alueelle. Rastaan (2005, 77) mukaan silloin, kun ei voi varautua täysin siihen, miten kulttuurierot vaikuttavat haastattelussa, on kulttuurierojen merkitys analysoitava osana koko tutkimusprosessia. Tämä tutkimus onkin toteutettu suomalaisen kulttuurin puitteissa ja tutkija itse on kulttuuritaustaltaan suomalainen, mikä on otettava huomioon tutkimuksen tulosten luotettavuutta arvioitaessa. Koska maahanmuuttajaäidit eivät kertoneet kokemuksistaan äidinkielellään, saattoivat mahdolliset kielitaidon puutteet sekä kielten väliset erot asioiden ilmaisemisessa vaikuttaa haastatteluissa kerrottuun. Haastattelussa oletetaan sekä haastateltavan että haastattelijan jakavan yhteisen kielen ja sen käytön tietyssä tilanteessa (Hirsjärvi & Hurme 2015, 50). Nämä kieleen ja sen merkitykseen liittyvät oletukset ovatkin haastattelun haaste tämän tutkimuksen luotettavuuden kannalta.

Osassa haastattelutilanteista oli myös paikalla myös haastateltavien perheenjäseniä, mikä saattoi vaikuttaa siihen, mitä haastateltavat kertoivat. Oli kuitenkin tärkeää, että haastateltavat saivat itse vaikuttaa haastattelun paikkaan ja aikaan, sekä läsnäolijoihin. Kaikilla haastateltavilla oli myös pieniä lapsia, joten haastattelun tekeminen kotona, vaikkakin perheenjäsenten läsnäollessa,

oli helpoin ratkaisu. Haastattelujen toteuttaminen kotona ja keskustelu kasvotusten mahdollistivat rentoutuneen ilmapiirin ja myös ei-kielellisten viestien avulla oli mahdollista tarkentaa ja selventää asioita haastattelun kuluessa (ks. Hirsjärvi & Hurme 2008, 36).

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon myös se, että tämä on tutkijan ensimmäinen tutkimus. Haastattelun kuluessa jotkin kysymyksen asettelut olivatkin hiukan johdattelevia. Nämä kohdat otettiin kuitenkin erityisesti huomioon aineistoa analysoitaessa ja tulkitessa. Haastateltavien tiedottaminen sähköpostitse oli huono ratkaisu, eivätkä he olleet perehtyneet kovin huolellisesti sähköpostilla annettuihin ohjeisiin. Parasta olisikin ollut hoitaa mahdollisimman paljon asioita puhelimitse joko soiton tai tekstiviestien välityksellä.

Tutkimuksen tulosten perusteella olisi mielenkiintoista tutkia vielä laajemmin kaksikulttuuristen perheiden maahanmuuttajaäitien kokemuksia erilaisista perheitä tukevista palveluista. Olisi myös mielenkiintoista tietää, eroavatko maahanmuuttajaisien kokemukset maahanmuuttajaäitien kokemuksista. Monikulttuuristen perheiden tutkimusta ei Suomessa ole tehty vielä kovin paljoa, joten olisi ylipäätään tärkeää tehdä tutkimusta monikulttuurisia perheitä erilaisista näkökulmista tarkastellen. Lisäksi monikulttuuristen perheiden sekä varhaiskasvatuksen yhteistyöstä olisi hyvä tehdä tutkimusta myös kaksikulttuuristen perheiden näkökulmasta.

LÄHTEET

- Alitolppa-Niitamo, A. & Säävälä, M. 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo & M. Säävälä. Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 5–12.
- Anglé, J. 2014. Maahanmuuttajan puolisona Suomessa. Narratiivinen tutkimus kestävästä monikulttuurisista avioliitoista. *Acta Electronica Universitatis Lapponiensis* 139. Kasvatustieteiden tiedekunta.
- Berg, K. 2008. Äitiys kulttuurisina odotuksina. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 48/2008. Helsinki: Väestöliitto.
- Berry, J. 1997. Immigration, Acculturation and Adaptation. *Applied Psychology: An International Review* 46 (1), 5–68.
- Braun, V. & Clarke, V. 2006. Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2), 77–101.
- Bustamante, R. Nelson, J. Henriksen, R. & Monaksen, S. 2011. Intercultural Couples: Coping With Culture-Related Stressors. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families* 19 (2), 154–164.
- Erkintalo, H. 2014. Suomeen muuttaneiden äitien kokemuksia maahanmuutosta, äitiydestä ja tuesta. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu- tutkielma.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hyvönen, H. 2008. Maa muuttuu, muuttuuko äitiys? Suomalaisten ja virolaisten kokemuksia äitiydestä maahanmuuton jälkeen. *Yhteiskuntapolitiikka* 73 (5), 508–523.
- Järvinen-Tassopoulos, J. 2004. Suomalaisena naisena Kreikassa. Helsinki: Minerva kustannus.
- Kettunen, M. & Perokorpi, T. 2016. ”Erilainen, mutta hyvä” Mannerheimin lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajäidille -toimintaan osallistuneiden kotoutumiskokemukset. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Kandidaatin tutkielma. Tiivistelmä internetissä: <http://www.doria.fi/handle/10024/123201> Viitattu 3.4.2017.

- Korpilähde, O. 2015. Kun pohjoisen matkasta tuli elämän mittainen. Suomalaisvaimot saamelaisyhteisössä. Acta electronica Universitatis Lapponiensis 172. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.
- Kuittinen, S. & Isosävi, S. 2013. Vanhemmuus ja pienten lasten hoiva eri kulttuureissa. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo & M. Säävälä. Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 78-95.
- Kuusisto, T. 2007. Toinen mies. Suomalais-italialaiset parisuhteet etnisyyden ja sukupuolen neuvottelussa. Pro gradu- tutkielma. Web Reports No. 28, Siirtolaisinstituutti, osoitteessa http://siirtolaisuusinstituutti.fi/files/pdf/webreport/webreport_028.pdf
- Laine, M. 2016. Ystävätoiminnan vaikutukset maahanmuuttajaäitien kotoutumiseen ja vanhemmuuteen. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Lainiala, L. & Säävälä, M. 2012. Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja. Suomalaisten solmimat kaksikulttuuriset avioliitot. Perhebarometri 2012. Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 46/2012.
- Liamputtong, P. & Naksook, C. 2003. Perceptions and experiences of motherhood, health and the husband's role among Thai women in Australia. *Midwifery* 19, 27-36.
- Liamputtong, P. 2006. Motherhood and "Moral Career": Discourses of Good Motherhood Among Southeast Asian Immigrant Women in Australia. *Qualitative Sociology* 29 (1), 25-53.
- McMahon, M. 1995. Engendering motherhood: Identity and self- transformation in women's lives. New York: The Guildford Press.
- Mannerheimin lastensuojeluliiton Kymen piiri ry. 2015. Ystäväksi maahanmuuttajaäidille- hanke. Toimintakertomus 2015.
- Martikainen, T. Saari, M. & Korkiasaari, J. 2015. Kansainväliset muuttoliikkeet ja suomi. Teoksessa T. Martikainen, P. Saukkonen & M. Säävälä (toim.) *Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta.* Helsinki: Gaudeamus, 23-54.
- Martikainen, T. & Tiilikainen, M. 2007. Maahanmuuttajanaiset: Käsitteet, tutkimus ja haasteet. Teoksessa T. Martikainen & M. Tiilikainen (toim.) *Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ.* Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja, D 46/2007. Helsinki: Väestöliitto, 15-37.

- Mela, M. 2013. Vieraat äidit kotipolulla. Tapaustutkimus maahanmuuttajaäitien kotoutumisen kokemuksista ja toiseudesta parlamentaarisisessa puheessa. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.
- Meriläinen, V. 2017. MLL:n piirit, joissa on Ystäväksi maahanmuuttajaäidilletoimintaa. virpi.merilainen@mll.fi, sähköpostiviesti saatu 2.2.2017.
- Rastas, A. 2005. Kulttuurit ja erot haastattelutilanteessa. Teoksessa J. Ruusuvuori & Tiittula, L. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 64–84.
- Ruusuvuori, J. Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.
- Sévon, E. 2009. Maternal Responsibility and Changing Relationality at the Beginning of Motherhood. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social research* 365. The Faculty of Education.
- Sirkkilä, H. 2005. Elättäjyyttä vai erotiikkaa. Miten suomalaiset miehet legitimoivat parisuhteensa thaimaalaisen naisen kanssa? *Jyväskylä: Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 268.
- Suomen virallinen tilasto: Perheet. 2015. Vuosikatsaus 2015, 2. Perheistä neljä prosenttia kokonaan vieraskielisiä. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/perh/2015/02/perh_2015_02_2016-11-25_kat_002_fi.html Viitattu 30.4.2017.
- Sutela, H. & Larja, T. 2015. Yli puolet ulkomaalaistaustaisista muuttanut maahan perhesyistä. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-10-15_001.html Viitattu 13.3.2017.
- Säävälä, M. 2009. Naisia kotoutumassa Eurooppaan. Vertailevan Femage-hankkeen loppuraportti. *Katsauksia E 35/2009*. Helsinki: Väestöliiton väestöntutkimuslaitos.
- Säävälä, M. 2015. Maahanmuutto perheilmionä. Teoksessa T. Martikainen, P. Saukkonen & Säävälä, M. (toim.) *Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Helsinki: Gaudeamus, 101–122.
- Söderling, I. 2013. Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, S. Fågel & M. Säävälä (toim.). *Olemme muuttaneet ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä*. Helsinki: Väestöliitto ry, 15–31.
- Tilastokeskus. 2017a. Muuttoliike. <https://tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/index.html/tup/maahanmuutto/muuttoliike.html> Viitattu 11.1.2017.

Tilastokeskus. 2017b. Maahanmuuttajat väestössä.

<http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa>
Viitattu 24.1.2017.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.

Helsinki: Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2017. Kotoutumisen kaksisuuntaisuus.

http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyyn_tauustaa/kotouttamistyyn_periaatteet/kotoutumisen_kaksisuuntaisuus
Viitattu 15.2.2017.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. Helsinki: Opetushallitus.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

- 1. Maahanmuutto ja äitiys (ns. taustatiedot)**
 - mistä olet kotoisin
 - milloin ja miksi tulit Suomeen
 - millainen kokemus Suomeen muuttaminen oli?
 - puolison ja oma elämäntilanne: töissä, kotona, opiskelee?
 - milloin ja missä lapsi/lapset ovat syntyneet

- 2. Vanhemmuus kaksikulttuurisessa perheessä**
 - ketä perheeseen kuuluu?
 - o entä suku?
 - miten hoidatte ja kasvatatte lapsia? Miksi?
 - mitä hyviä asioita teillä on/on ollut perheessä?
 - mitä huonoja asioita ja vaikeuksia teillä on/on ollut perheessä?
 - o onko näihin vaikuttanut kulttuurierot?
 - Miten perheenne kaksi kulttuuria näkyy (tai ei näy) perheenne arjessa?
 - perheen tulevaisuus?

- 3. Suomalaisen yhteiskunnan palvelut ja erilaiset tukimuodot**
 - mistä saat apua lasten kasvatuksessa ja hoidossa?
 - mitkä asiat Suomessa on hyviä äitinä olemisen kannalta?
 - onko lapsi päiväkodissa?
 - o millaista se on ollut?
 - o jos ei ole, miksi ei?
 - o mitä toiveita, kysymyksiä, pohdintoja pk:sta on?
 - miten MLL:n ystävöityminen on tukenut vanhemmuutta
 - o mitä muuta sanottavaa? (esim. kielen oppiminen, sosiaaliset suhteet, arjen aktiivisuus)